

דרוש י.

אִתָּא במדרש רבה פ' מקות וז"ל ג' מהנות נבראו בעולם זכה בחכמה זכה בטל חמדת כל העולם זכה בעולם זכה בכל זכה בגבורה זכה בכל זכה בעושר זכה בכל אימתי בזמן שהן מחתים שמים ובאות בכח הפורה אבל גבורתו ועשרו של בשר ודם אינו כלום שכן שלמה אומר שבתי וראיתי החת השמש כי לא לקלים סמיון ולא לגבורים המלחמה ולא לחכמים לחם ולא לנכונים עושר ומתנות אלו בזמן שאין באים מן הקב"ה סופן להפסק ממנו שנו רבותינו שני חכמים עמדו בעולם אחיתופל מישראל ובלעם מאו"ה שני גבורים עמדו בעולם כו' שני עשירים עמדו בעולם כו' ושניהם נאבדו מהעולם למה שלקו הי' מתנחן מן הקב"ה אלא חוטפין אותה (להן) להם וכן את מולא בבני גד ובני ראובן כו' עכ"ל המדרש:

המדרש הלז הוא פליאה שאין יוכל הלשון לומר והלכ לחשוב דברי המדרש הלז שמחנות האלו יושג האדם ואינן באים מהקב"ה ומהו הלשון שלא הי' מתנחן מן הקב"ה אלא חוטפין אותה להם ודברי המדרש הלז לריכוס ביאור במאד מאד ואפשר לומר מכיון בג' מחנות אלו נבראו בעולם וכיון שנבראו הלא לא תהו נראה לשבת יצרה והרי מוכרחין המה ליות בעולם מחמת סדר הבריאה שנברא העולם שיהי' שלשה המחנות הנ"ל בעולם חכמה גבורה ועושר. הנה כי כן אשאלנא מנן מה חסי כאשר תהי' בעולם דור כזה שלא תהי' בהם אחד מהם שיזכה ש'תן לו הקב"ה מחנות האלו מה יעשה הקב"ה בהבריאה הלז שברא ג' מחנות בעולם. על כרחך פגע עלמך שהקב"ה לא יטעל בריאתו בג' מחנות הללו ויעמוד בעולם אנשים כאלה שיהי' אללס מחנות הללו כמו בחורת פקדון כי לא הוי' לו במחנה גמורה ביוחד נברכת ה' רק הוא אללו בחורת פקדון עדי אשר יבוא הזמן שיהי'

בורא העולם מחשבות לבב בני אדם ואם אמר שלמה הפילו בלבבו שנכלל החכמה יוכלל גם אבנים טובות גם מרגליות גם בגדים כמו שאמר המדרש תחילה והאין ח"ל הקב"ה החכמה שאלת ולא שאלת לך עושר וכבוד וגפש אויבך הלא שאל שאל זאת בכלל. גם יש לדקדק תחילה אמר מרגליות ובגדים ובדברי הקב"ה נאמר עושר וגפש אויבך מה זה השינו לשון. ולדברי הנ"ל יחורץ הכל בהקדם דברי המדרש רבה פ' מקות וז"ל ג' מהנות נבראו בעולם זכה בחמת מהן טעל חמדת כל העולם זכה בחכמה זכה בכל זכה בגבורה זכה בכל זכה בעושר זכה בכל אימתי בזמן שהן מחנות שמים כו' עכ"ל המדרש: **והנה** לסוד זה כיוון המדרש לבלוטם שהי' גדל בפלטון של מלך כו' ששלמה השיג מה שנברא בפלטין המלך מדה זו הנברא ונקרא כל והוא המדה שהכל תלוי בה והוא חמדת ושעשוע של העולם במבואר בדברי ר' נחמיה בן הקנה וברמב"ן ואמר אם אני שואל דברים פרטים הרי ניתן לי ולא יבא לי אלא דבר פרטיות אלא הריני שואל את בתי והכל ככלל כיוון למדה הזאת הנקראת בת והכל שמה ולזכות לה הרי גילה לן המדרש שזוכין לה ע"י מחנות שמים או ע"י חכמה או ע"י גבורה או ע"י עושר לכך כאשר שאל שלמה בעת אשר אמר לו שאל מה אמן לך את המדה הזאת ע"י חכמה זה שרייק המדרש ומרמו בלשונו שהשיב לו הקב"ה החכמה שאלת לך כלומר שאלת לך מדה זו ע"י מחנות החכמה שאמן לך ולא שאלת לך המדה הזו ע"י מחנות העושר ולא ע"י מחנות הגבורה זה הוא נפש אויבך כו' ודוק היטב במדרש וברמב"ן הנ"ל וחבין כי ברור הוא. ולפי דרכינו יונח לן הנוסחא של כל המחזורים מליך על כל העולם לולו בכבודך שבעל הכבוד ז"ל כתב שלא לומר מלך כל שהוא כפל עיין בט"ו או"ח סי' תקפ"ב ואין לנו לריכין לדוחקו של הט"ו בזה ודו"ק: